

מסורת הש"ס

(א) מנינה ו, (ב) ויקרא
 כ. כג. ועי' תפארת אור
 יעקב, ורש"י, (ג) מנינה
 ח. סוכה ה' ד"ה ד: ויחל
 פ. חולין קלח. ערשן ד"ה
 (ד) ועי' תוס' ויחל עב.
 ד"ה ערשן: (ה) נדפס:
 נדפס: (ו) ועי' חולין
 קלח: ונרש"י שם ד"ה
 ת"ל ויחל את הערשן
 ויחל נדפס: רר"ד (ז) ועי'
 נדפס: (ח) ויחל את
 ערשן: (ט) ספרי פ' ראה,
 (י) ויחל ערשן: (יא) ועי'
 נדפס: ועי' בן אריה
 נדפס: (יב) ויחל את
 ערשן: (יג) ויחל את
 ערשן: (יד) ויחל את
 ערשן: (טו) ויחל את
 ערשן: (טז) ויחל את
 ערשן: (יז) ויחל את
 ערשן: (יח) ויחל את
 ערשן: (יט) ויחל את
 ערשן: (כ) ויחל את
 ערשן: (כא) ויחל את
 ערשן: (כב) ויחל את
 ערשן: (כג) ויחל את
 ערשן: (כד) ויחל את
 ערשן: (כה) ויחל את
 ערשן: (כו) ויחל את
 ערשן: (כז) ויחל את
 ערשן: (כח) ויחל את
 ערשן: (כט) ויחל את
 ערשן: (ל) ויחל את

(יכול אפילו חלה. בתוך שש ימים חליו: ס"ל ונשניעים
 יאל. ואפילו לא עבד שש שלימים): ופגע בו ויכל. אחרי כן למחרת:
 בעושה מעשה מחט. בחליו שהוא מעשה קל קמני לעיל כל שש אינו
 חייב להשלים דהא עבד ליה מלאכה: מעשה מחט. מופר: חלה ד'
 נעשה כו'. דהכי קמני יומא מלאך כחלה
 אינו משלים חלה יותר מלאך כחלה
 כל שש והוא חייב להשלים: מכל מין
 ומין. מלאך ומגדן ומיקדן שזה
 ה' סלעים מכל אחד שהן ט"ו סלעים
 ולקמיה פריך מנינה אתא לאשמועינן:
 כשליש של עבד. נזק שור מועד
 שהרג את העבד ולקמיה יליף טעמא:
 כחמשים של ערשן. הוא ערך גדול
 שבערשן: מנינה אתא לאשמועינן.
 בשלשה מנינין של חמש הוו להו ט"ו:
 הא קמ"ל כו'. להכי תני שהן חמש
 עשרה לאשמועינן דלא קפיד אלא
 אמנינה דט"ו סלעים אבל אחמם
 מכל מין לא קפיד דאי צדיק ליה מהאי
 וטפי ליה מהאי לית לן בה: ריקס
 ריקס. לא תשלחון ריקס (דברים טו)
 ובפדיון הבן כתיב (שמות לד) וכל
 נכור בנך תפדה ולא יראו פני ריקס:
 אי כתיב ריקס לבסוף. הענק תעניק
 לו מלאך מגדן (ט) מיקדן ולא תשלחון
 ריקס כדקאמרת: ריקס מעיקרא.
 קודם הענק תעניק שדי ריקס כו':
 מעולת ראיה. דלמיה אלא שמי כסף:
 אשר צדק. סיפא דהענק תעניק
 הוא ללמדך שדמיון המקדן לרבות
 ולא למעט: נתינה נתינה. כתיב
 הכסף תמן לו וכתיב תמן נזקי עבד
 כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו
 (שם כה): ויוליף נתינה נתינה מעבד
 חדא דתפשתה מרובה כו'. כולה חדא
 קושיא היא עד עבד מעבד הוה ליה
 לניליף: מיכה מיכה גמר. אין אדם דן ג"ש
 מעלמו (ומסורה היא להם מרבותיהם
 ומסנייה) אחו מיכה נכתבה לג"ש ככל
 דבר הלמד מחזירו. ועד השתא דהוה
 אמרינן דרבי שמעון גמר מרביה
 דנתינת הענק נדרש לג"ש הוה
 פרכין ג"ש מנא ליה דגמר מנתינה
 דערשן נגמר מנתינה דעבד מש"ה
 אליעזר תלמידי ג"ש דר' שמעון לאו
 ג"ש דנתינה גמר אלא דמיכה כתיב
 צעבד (ויקרא כה) וכי ימוך וכתיב
 צערכין (שם כו) ואם מך הוא: היינו
 דכתיב לאן גורן ויקב. למימר שדי
 ג"ש אכל חד מינייהו דהוה להו ט"ו:
 למה לי. הואיל וסופו לרבות כל
 דבר מאשר צרכין: כדלל צרכה.
 לאן פרה ורבה וכן גידולי קרקע:
 למעוטי

האשה נקנית פרק ראשון קידושין יז.

(א) אמר העבירה בסימנים ת"ל ובי תשלחנו. תימה דלקמיה (ד) דרשין
 אף לאמתך מעשה כ"ט להענקה ולמה לי מרי קראי וי"ל
 דמרייהו לריבי דאי לאו לאמתך לא הוה יליפין הענקה בזה
 העבירה מוכי תשלחנו כיון

יכול אפילו חלה ת"ל ובשביעית יצא אמר
 רב ששת אהבא במאי עסקין כגון שברח ופגע
 בו ויובל מהו דתימא הואיל ואפיק ליה יובל
 שילוחו מעמך קרינן ביה ולא ניקנסיה ונעניק
 ליה קמ"ל אמר מר יכול אפילו חלה ת"ל
 ובשביעית יצא אפילו חלה כל שש והתניא
 חלה שלש ועבד שלש אינו חייב להשלים
 חלה כל שש חייב להשלים אמר רב ששת
 בבעושה מעשה מחט הא גופא קשיא אמרת
 חלה שלש ועבד שלש אין חייב להשלים הא
 ארבע חייב להשלים אימא סיפא חלה כל
 שש חייב להשלים הא ד' אין חייב להשלים
 הכי קאמר: חלה ד' נעשה כמי שחלה כל שש
 וחייב להשלים: תנו רבנן כמה מעניקים לו
 חמש סלעים מכל מין ומין שהן חמש עשרה
 סלעים דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר יושלים
 בשלשים של עבד ר"ש אומר חמשים בחמשים
 שבערין אמר מר חמש סלעים מכל מין ומין
 שהם חמש עשרה סלעים דברי ר' מאיר ור"מ
 מנינא אתא לאשמועינן הא קמ"ל מיבצר הוא
 דלא מבצר ליה מהאי מנינא ואי בצר ליה
 מחד מינא וטפי ליה מחד מינא לית לן בה
 מאי טעמא דרבי מאיר יליף ריקס ריקס
 מבכור מה להלן חמש סלעים אף כאן חמש
 סלעים ואימא חמש סלעים מבכור אי כתיב
 ריקס לבסוף כדקאמרת השתא דכתיב ריקס
 ברישא שדי ריקס אצאן ריקס אגורן ריקס
 איקב וגילף ריקס ריקס מעולת ראיה אמר
 קרא אשר ברכך יי' אלהיך רבי יהודה אומר
 שלשים בשלשים של עבד מאי טעמא דרבי
 יהודה יליף נתינה נתינה מעבד מה להלן
 שלשים אף כאן שלשים וגילף נתינה נתינה
 מערכין מה להלן חמשים אף כאן חמשים
 חדא דתפשתה מרובה לא תפשתה
 תפשתה מועט תפשתה ועוד עבד מעבד הוה
 ליה למילף ר' שמעון אומר חמשים בחמשים
 שבערין מאי טעמיה דרבי שמעון גמר
 נתינה נתינה מערכין מה להלן חמשים אף
 כאן חמשים ואימא בפחות שבערין אשר
 ברכך יי' אלהיך כתיב וגילף נתינה נתינה
 מעבד מה להלן שלשים אף כאן שלשים
 חדא דתפשתה מרובה לא תפשתה ועוד
 עבד מעבד הוה ליה למילף ר' שמעון מיכה
 מיכה גמר בשלמא לר' מאיר היינו דכתיב צאן גורן ויקב אלא לר' יהודה ורבי
 שמעון האי צאן גורן ויקב למה לי האי מיבעי ליה לכדתניא יכול לא יהו
 מעניקין אלא מצאן גורן ויקב מנין לרבות כל דבר ת"ל אשר ברכך יי' אלהיך
 א"כ מה ת"ל צאן גורן ויקב לומר לך מה צאן גורן ויקב מיוחדים שישנן בכלל
 ברכה אף כל שישנן בכלל ברכה יצאו כספים דברי ר' שמעון רבי אליעזר בן
 יעקב אומר יצאו פרדות ור' שמעון פרדות משבחן בגופייהו ורבי אליעזר בן
 יעקב כספים עביד בהו עיסקא וצריכא דאי כתב רחמנא צאן הוה אמינא
 בעלי חיים אין גידולי קרקע לא כתב רחמנא גורן ואי כתב גורן הוה
 אמינא גידולי קרקע אין בעלי חיים לא כתב רחמנא צאן יקב למה לי
 למר

כתיב גבי עבד וחד גבי ערכין ואין לומר דאשר צרכין קאי אמרונה דהיינו ערכין אס סכרא ללמד מעבד
 כי יליף מערכין מהני אשר צרכין לאפוקי דלא נילף מפחות צערכין כדפריך בסמוך ויוליף מפחות
 שבערכין ומשני אמר קרא אשר צרכין: למר

עין משפט
 נר מצוה

קם א מיי פ"ג מהל'
 ענינים הלכה טו
 סגן עין פו:
 קםא ב ג מיי שם פ"ב
 הלכה ה:
 קםב ד ה מיי שם פ"ג
 ה' יד סגן עין
 פד ובלאן קמא:

תורה אור השלם

1. כי תהנה עבד עברי
 שש שנים יעבד ובשבעת
 יצא לחפשי חנם:
 שמות כא ב
2. ובי תשלחנו חפשי
 מעמך לא תשלחנו
 ריקס: דברים טו יג
3. ופטר חמור תפדה
 בשא ואם לא תפדה
 וערפחו לו בבור בנך
 תפדה ולא יקרא פני
 שמות לו כ
4. העניק תעניק לו
 מצאנך ומגדן ומיקדן
 אשר ברכך יי' אלהיך
 תתן לו: דברים טו יד

תוס' ר"י חוקן

ובשביעית אף בשביעית
 עובד היינו כשברה. יצא.
 א"פ שנתבטל, והיה
 כשלה. ופגע בו ויכל.
 פ"ש מיד למחרת שברה.
 הרי"ם (נדרים פ"ב ה"ד)
 פירש אפילו כשהוא בורח
 יצא לחרות, וכ"ש אם
 פגע בו שחזור ומשלים
 לדעולם אין לאחר ויכל
 תשלומין. ואית דמפרשי
 שברה שנה קודם ויכל
 ולאחר ויכל הוא משלים
 כמה שברה ויצא כשעבד
 שנה. [מכאן] יובל שעבר.
 מחט. שערשה מלאכה
 קלה ואינו בטל מכל
 וכל אפילו חלה כל שש
 בזה החולין יצא, אבל אם
 אינו יכול לעשות שום
 מלאכה הואיל ונתבטל
 רוב שש ישימים. ומסתברא
 שאין זה הדין אלא
 בעבד עברי, אבל שכיר
 אחר אם חלה מחשב
 עמו כל מה שנתבטל
 אם מעט אם הרבה.
 פועל, דשכיר דהיה בשכיר
 רחמנא. (ט) וירושלמי, ברח
 חולה, שעבד רוב שש
 ואם לא ברח היה
 פטור. לא אבשה, לא
 חליה. אנהשתם בפריע,
 (והרפ"א) (נדרים פ"א)
 מהרה.

גליון הש"ס

גמ' בעושה מעשה מחט.
 עין צ"ח דף פו ע"א תר"ה
 שבת גדולה:

מוסף רש"י

דתפשתה מרובה לא
 תפשתה. כל מקום
 שמתאם שני דברים, אחד
 מופשט מרובה ואחד מופשט
 מועט, טוב לך לתפוס
 את המועט, שאפילו היה
 לך לתפוס את המרובה
 ותפוס את המועט
 תפוסתך תפוסה, שיש
 בכלל המרובה המועט,
 אבל אם תפוסתה מרובה
 והיה לך לתפוס המועט,
 מנאלת שתפסת שלא כדון
 (תנינא ד') דיש להקשות
 תפוס את המועט (שדכן)
 ד. תפשתה מועט
 תפשתה. דאי מקשה
 לך תפוס את המרובה,
 אינו חולק על דברך
 אלא מוכיח, כדלל מוכיח
 אינו מועט (שם). ועי'
 בעי' חולין קלח בארובה,
 תלמוד לומר אשר
 ברכך ה' אלהיך. מכל
 מה שברך וטלף (דברים
 טו יד).

מוסף תוספות

א. ה"ל למ"ד בכל שהוא.
 תוס' רש"י.